

De acceptatie en gelijke behandeling van lhbt'ers is een ingewikkeld proces, omdat het wrikt aan de primaire neiging van mensen om ander gedrag buiten te sluiten. En voor ingewikkelde processen bestaan doorgaans geen eenvoudige oplossingen. Op lokaal niveau kun je veel bereiken, getuige het artikel over het gemeentelijke project SchoolsOUT. Maar op landelijk niveau past zo nu en dan ongeduld. Peter Dankmeijer is directeur bij EduDivers en ziet goede ontwikkelingen maar ook: weerstand.

Een cactus in de tulpentuin

De stekeligheid van het thema seksuele diversiteit

DOOR PETER DANKMEIJER

We hebben hier geen problemen rond homoseksualiteit, maar als we het aan de orde zouden stellen, zouden die wel ontstaan.' Het is een reactie die EduDivers geregeld krijgt van docenten of schoolleiders aan het begin van een begeleidingstraject. Hoewel volgens de Radboud Universiteit homo-negativiteit statistisch gezien op scholen een vaker voorkomend probleem is dan bijvoorbeeld maatschappelijke polarisatie, zijn veel scholen nog altijd zeer aarzelend om aandacht te geven aan seksuele diversiteit.

Met een incidentele les kom je er niet

Scholen nodigen lokale lhbt-organisaties uit om voorlichting te geven, ze vertonen een film of vierden Paarse Vrijdag. Het zijn mooie activiteiten om mee te beginnen maar stop niet bij dat ene toneelstuk. Hoe draag je wezenlijk bij aan de houding en het gedrag van leerlingen?

Negatief gedrag van leerlingen ten opzichte van lhbt-zijn staat niet op zichzelf. Je moet het zien binnen een bredere context: leerlingen voelen zich onzeker en agressief als anderen gender non-conform gedrag vertonen, het is al eerder gezegd. En volwassenen, leraren bijvoorbeeld, kunnen overvallen worden door diezelfde onzekerheid als de groep zich roert en agressieve taal uitslaat richting homo's. Je slaat dicht, of je hebt juist zin om er keihard stelling tegen te nemen. Als professional weet je dat beide manieren niet zullen werken. Maar wat dan?

Zonder frictie geen glans

Een goed begin is het beseft dat angst, woede en uitsluiting met elkaar te maken hebben en dat je ongewenst gedrag alleen

kunt bespreken als je het hele plaatje in beeld hebt. Die heftige opmerking op het vmbo of de boeit-me-niet-reactie uit de havo-klas is een *teachable* moment. Ook een moment van frictie, maar 'zonder wrijving geen glans': je leert de leerlingen (en jezelf) niet omgaan met diversiteit en ongemak door momenten van wrijving te vermijden, integendeel.

Sommige leraren vinden dit leuk en zijn er goed in. Op sommige scholen kleurt deze houding het hele pedagogische klimaat. Maar menige leraar vindt het lastig, of volhardt erin dat dit niet tot de taak van de leraar behoort. En menige schoolleiding laat na om te interveniëren: een laissez-faire beleid onder het mom van professionele autonomie van de leraar. Ik kan iedereen aanraden om de Netflix-serie '13 Reasons Why' te gaan kijken. Dan weet je hoe urgent goed beleid op het gebied van sociale veiligheid is. Een oplossing zit in het samen werken aan goede omgangsvormen. Een doorlopende leerlijn rond burgerschap, die aandacht heeft voor dit thema en werkt aan wenselijk gedrag, kan hiervoor een geschikte drager zijn.

EduDivers is het landelijke kenniscentrum voor onderwijs en seksuele diversiteit. De organisatie bevordert de acceptatie en integratie van lhbt'ers door kennis, methodieken en ervaringen op dit gebied te verzamelen en verder te ontwikkelen. Onze samenleving hecht aan gelijke behandeling van iedere burger, en vanuit de overheid wordt emancipatie op het gebied van seksuele diversiteit ondersteund. EduDivers geeft hieraan uitvoering door o.a. het aanbieden van schoolvisiting, training en maatwerk advies.

Een cactus in een tulpentuin

Op basis van een review van studies naar onderwijsinnovatie, discriminatiebestrijding en gezondheidsbevordering kunnen we wat do's en don'ts destilleren. (zie ook het artikel van Hanneke Felten [red.]) Aandacht voor goede omgangsvormen blijkt het meest noodzakelijk en effectief te zijn. Een school zou aan het begin van elk schooljaar in dialoog met de leerlingen moeten afspreken hoe 'we' met elkaar zullen omgaan. Dat vraagt van de school de vaardigheid tot dialoog en leiderschap en om een daadwerkelijke bereidheid leerlingen een stem te geven. Het zal echt die kant op moeten als scholen 'burgerschap' in hart en nieren willen doorvoeren. Vanaf begin dit jaar is er voor het voortgezet onderwijs nog een extra stimulans: scholen moeten expliciet gaan beschrijven hoe ze leerlingenparticipatie vorm geven.

Het zijn dit soort ontwikkelingen die emanciperen. Maar dan nog moeten we erop letten dat zulke algemene verbeteringen ook leiden tot een specifieke impact met betrekking tot seksuele diversiteit. Want onderzoek en praktijk wijzen uit dat alleen algemene aandacht voor omgangsvormen of burgerschap niet leidt tot meer acceptatie van seksuele diversiteit. Want het thema blijft stekelig: een cactus in de tulpentuin van diversiteit. Er zijn wetenschappers die de laatste tijd beweren dat het bespreekbaar maken van lhbt misschien wel de toetssteen is van echt effectief diversiteitsbeleid of veiligheidsbeleid.

En soms valt het mee

Soms lijken scholen net zo bang als lhbt'ers voor hun 'coming-out'. Je doet jezelf en je leerlingen ermee te kort. Als je je eigen

leerlingenpopulatie goed kent, de voor jouw school juiste benadering kiest, de leraren voorbereidt en een back-up plan hebt voor leerlingenbegeleiding van lhbt-leerlingen en eventueel van ouders, dan kun je slagen maken. Op sommige scholen kun je volstaan met een afspraak over een gemeenschappelijke houding en wat knip- en plakwerk uit bestaande programma's en werkvormen, verdeeld over de verschillende leerjaren. Op andere scholen is de situatie ingewikkelder en is meer maatwerk nodig. Zo ontwikkelde EduDivers onlangs lessenseries en flankerende aanpakken voor een volledig 'zwarte' school en voor ISK klassen met Syrische vluchtelingen. In de ISK klassen bleken de leerlingen juist deze lessen te waarderen en er niet over uitgepraat te raken. De angst dat de muren van je school het zullen begeven als je seksuele diversiteit op de schoolagenda zet is niet gegrond. Net zoals een aarzelende lhbt-leerling een toegestoken hand kan gebruiken, zo ook kan een school soms baat hebben bij een zetje in de goede richting. ●

► Peter Dankmeijer is directeur bij EduDivers en haar internationale evenknie GALE (Global Alliance for LGBT Education). Hij is opgeleid tot leraar, heeft sociologie en psychologie gestudeerd. Hij heeft ervaring in voorlichting op het gebied van seksuele vorming, aids, lhbt-emancipatie, diversiteit en onderwijs. Kijk voor meer informatie op www.edudivers.nl.